

עודכן ב- 25/03/2009 01:08

אבירמה גולן | מהרסיה ומחריביה

קשה להאמין איך, לנוכח הדו"ח החמור של מבקר המדינה, ממשיכים ראשי האוניברסיטאות וחברי הסגל הבכיר להסביר, שניהול שקוף של האוניברסיטאות יפגע בחופש המחקר. וזאת שנה בלבד לאחר שסידרו לעצמם, בשביתה "לא פוליטית", העלאת שכר, והעצימו את קיפוחה של קבוצת עובדי כוח האדם הנקראת "מרצים מן החוץ", שהיא המתחזקת בפועל את המחקר וההוראה באוניברסיטאות.

צריך לקרוא היטב את דו"ח המבקר, כדי להבין על מה הם מגוננים. מדובר בשיטה שנתקבעה מזמן, ושהוועדים המנהלים - כלומר אנשי העסקים המנהלים את האוניברסיטאות מאז שנהפכו לתאגידים - וגם אנשי האוצר, המכירים אותה היטב, לא העזו לקעקע.

השיטה הזאת נקראת ה"קרן לקשרי מדע בינלאומיים". היא מקציבה לכל חבר סגל, בדולרים, סכום נאה לפי דרגתו והיקף משרתו. ההקצבה שנתית, והסכומים שחבר הסגל לא ניצל, נצברים לזכותו. בינואר 2008 היתה ההקצבה השנתית לפרופסור מן המניין 9,225 דולר, סכום שניתן להעברה ולהורשה.

את הבקשות למימון נסיעות מהקצבות הקרן מאשרים בעלי תפקידים וגופים באוניברסיטאות, לרוב בפקולטה עצמה. האוניברסיטאות אינן דורשות מחברי הסגל להציג עבודות מחקר שעשו בביקוריהם, ולא עוקבות אחר תוצאות הנסיעות. הזכות לנסיעות במימון הקרן מוקנית לכל חבר סגל, בלי שמובאים בחשבון הרמה המדעית של עבודתו ומידת החשיבות של תחום עיסוקו.

אכן, לתפארת המחקר, אך הנה הגדילה אוניברסיטת בר-אילן לעשות, ואף שהקרן נועדה לצורכי השתלמות ומחקר אקדמי, היא מקצה כספים לקרן למען עובדים מינהליים בכירים. בר-אילן ואוניברסיטת חיפה גם מאפשרות לחברי הסגל להעביר לקרן עודפי כספים שהצטברו לזכותם בקרן השבתון, ואילו אוניברסיטת תל אביב, שלא מתירה זאת, מאפשרת בכל זאת להשתמש בכספי השבתון למימון נסיעות; כלומר - מארגנת הימנעות מתשלום מס על עודפי שבתון ומגדילה כך את הסכום לשימוש.

לא רק חברי הסגל הפעילים, גם הגמלאים ברוב האוניברסיטאות אינם נדרשים כלל למסור דיווח אקדמי על הנסיעות הממומנות בכספי הקרן. ור"ה (ועד ראשי האוניברסיטאות) וועדת השכר שלו לא דנו מעולם ביעילות של הקרן, מבחינת השפעתה על רמת ההוראה והמחקר ותרומתה לחברי הסגל ולאוניברסיטאות.

אלה העובדות - אך המפתח להבנת התרסקותה של מערכת ההשכלה הגבוהה נמצא בנימוקים שסיפקו להן האוניברסיטאות.

בכל פעם שהוצע להן להקים ועדת השתלמויות בלתי תלויה, המורכבת מאנשי מקצוע חברי סגל לשעבר, הן ענו ש"אין צורך לבחון את מהימנותו של חבר הסגל - הנהנה מרמה ויוקרה בינלאומית ועל כתפיו מוטלת האחריות לקידומו המדעי של תחום עיסוקו - באמצעות מערכת ביורוקרטית שלא מביאה כבוד לא למועמד ולא למוסד", וכי "מניעת האפשרות להשתלם, או להשפיע [צריך להיות: או השפעה על] על אישור ההשתלמות באמצעות ועדות מיותרות, תפגע קשות בהשפעתה של ישראל בקרב הקהילה המדעית הבינלאומית".

חברי הסגל הבכיר חוטאים פעמיים: בהבנה לקויה של המושג "חופש אקדמי", ובהתעלמות ממעמדם כעובדי ציבור. החטא השני חמור יותר. בתערובת של יבבנות ויהירות הם מסרבים לקשור את מאבקם עם עתיד ההשכלה הגבוהה ועם האקדמאים האחרים במשק - מורים, רופאים ועובדים סוציאליים (ובעיקר עם החוקרים והמרצים הצעירים, שעל גבם הם מטיילים בעולם) - ומפנים עורף לכל אפשרות של סולידריות.

כמה אירוני: ככל שהם מתבצרים מאחורי רוממות "החופש האקדמי", הציבור לא מבין מה ההבדל בינם לבין ועד עובדי חברת החשמל, וככל שהם נעלבים, גוברת האדישות לגורל האוניברסיטאות. וכך, בעוד הם שוכבים על תיבת האוצר של הקרן, מתמוטטת סביבם ההשכלה הגבוהה וקוברת תחתיה את החופש האקדמי האמיתי, את היצירה החופשית ואת המחשבה, שבלעדיהם אין לחברה ולדמוקרטיה נשמה.

כל הזכויות שמורות, "הארץ" ©

סגור חלון